

เด็กที่มีความต้องการพิเศษในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ : การดูแลภายใต้ระบบการศึกษาปรากฏการณ์
การเป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษและความรู้ความเชื่อของผู้ปกครอง

The Special Needs Children in Three Southern Border Provinces: The Taking Care
under the Educational System and the Phenomenon of Caregiver Beliefs
with Special Needs Children

จันจลี ถนอมลิขิตวงศ์

Janjalee Tanomlikhitwong

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา 133 ถนนเทศบาล 3 ตำบลสะเตง อำเภอเมือง จังหวัดยะลา 95000

Faculty of Education Yala Rajabhat University 133 Thetsaban 3 Rd. Sateng, Amphone Muang Yala, Yala, 95000. Thailand

Corresponding Author, e-mail: janjalee.t@yru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยให้เห็นถึงการดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษภายใต้ระบบการศึกษา ปรากฏการณ์ของการทำให้กลายเป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษและความรู้ความเชื่อของผู้ปกครองในการดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ ดำเนินการศึกษาโดยการเข้าถึงเรื่องราวในสองส่วน ได้แก่ เอกสารและจากผู้มีประสบการณ์ตรงในการดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ด้วยกระบวนการให้คำปรึกษาผ่านเรื่องเล่าประสบการณ์ชีวิตของผู้ปกครอง ครูและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง รวมทั้งการสัมภาษณ์ การใช้แบบสอบถาม เพื่อให้ได้ข้อมูลอีกส่วนที่จะไปสับสนกับข้อมูลเอกสาร วิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความผ่านภาพสะท้อนประสบการณ์ชีวิตของผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ผลการวิจัยพบว่า การดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ **มิติแรก** ครอบครัวที่ได้รับการศึกษาดี ทราบหลักการในการดูแลที่ถูกต้องดูแลบุตรหลานได้อย่างเหมาะสม **มิติที่สอง** ครอบครัวที่มีฐานะดีและมีความรู้ดีกับครอบครัวที่ฐานะยากจนและไม่มีความรู้ ทั้งสองประเภทนี้ ฐานคิดในการดูแลมาจากทัศนคติที่ต่างกัน แต่การดูแลแบบเดียวกันคือปกปิดสังคมข้างนอก **มิติที่สาม** ครอบครัวมีความรู้ที่สามารถดูแลตนเองได้ ทราบหลักการในการดูแลแต่ฐานะยากจน ส่งผลให้ไม่สามารถส่งบุตรหลานไปโรงเรียนหรือไปบำบัดที่โรงพยาบาลได้ **มิติที่สี่** ครอบครัวที่มีความเชื่อในโชคชะตาและพระผู้เป็นเจ้าซึ่งเป็นความเชื่อส่วนบุคคล ดูแลเด็กที่บ้านด้วยการเลี้ยงดูอย่างปกติสุข ไม่วิตกกังวล ด้วยหวังว่าบุตรหลานจะปกติเมื่อพระเจ้าต้องการ

คำสำคัญ : เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ความรู้ความเชื่อของผู้ปกครอง สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

Abstract

This is a documentary study. The purpose is to expose children with special needs under the educational system. The phenomenon of becoming a child with special needs and caregiver beliefs in the care of children with special needs in the three southern border provinces. Complete the study by accessing two parts: documentary and direct experience in the caregivers of children with special needs. Through the process of counseling and caregiver life experiences. Teachers and people involved Including

interviewers using questionnaires. To get another part of the data to join the document. Analyze data through reflection through life experiences of caregivers and those with special needs children .The research found that. The factors of taking care for the special need children in the three southernmost provinces **The first dimension**, the families in urban communities the family members have been studying in good level as know the principle of the taking care the special need children must be able to be properly. **The second dimension**, the family who has a good position and good basic knowledge with the poverty and uneducated family. Both families are the different perspectives idea of taking care for the special need children but the same taking care of special needs children are not to conceal the social dimension outside. **The third dimension**, the families with the knowledge and able to taking care for special need children by themselves. They are know the principles of child care, but poverty families, unable to send their children to school or to treatment at the hospital. **The fourth dimension**, the family still has believed to the matter and divine of creator in taking care for special need children as a personal faith, they will taking care for special needs children at home and raise peacefully with unworried , there is hope that by the time their child will be get well and normal ,when the God wish.

Keywords: The special needs children, The knowledge and belief of caregiver, The three southern most provinces

บทนำ

การศึกษาถือว่าเป็นหัวใจที่สำคัญของการพัฒนาคนในสังคม การจัดการศึกษาจึงควรจัดให้ ทั้งผู้เรียนทั่วไปและมีความต้องการพิเศษมีสิทธิเท่าเทียมกัน ดังพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ.2551 หมวด 1 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา ให้คนพิการได้รับการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการจนตลอดชีวิต พร้อมทั้งได้รับเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา และเลือกบริการทางการศึกษา สถานศึกษา ระบบและรูปแบบการศึกษา โดยคำนึงถึงความสามารถ ความสนใจ ความถนัดและความต้องการจำเป็นพิเศษของบุคคลนั้น โดยให้ได้รับการศึกษาที่มีมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา รวมทั้งการจัดหลักสูตรกระบวนการเรียนรู้ การทดสอบทางการศึกษา ที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการแต่ละ ประเภทและบุคคล (Government gazette, 2008) สำหรับประเทศไทยได้เริ่มกล่าวถึงเด็กที่มีความต้องการพิเศษมานานแล้ว ตั้งแต่ พ.ศ. 2478 เป็นต้นมานับถึงปัจจุบันปี พ.ศ. 2559 รวม 81 ปี ซึ่งในระยะแรกไม่ได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาสำหรับเด็กกลุ่มนี้ โดยในพระราชบัญญัติประถมศึกษาภาคบังคับประกาศยกเว้นให้เด็กพิการไม่ต้อง เข้าเรียน ในระยะหลังได้มีการกำหนดนโยบายการจัดการศึกษา และทิศทางการดำเนินงานไว้ในโรงเรียนเฉพาะทาง เริ่มจากโรงเรียนสอนคนตาบอด ในระยะต่อมากระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้มีการเรียนการสอนให้แก่เด็กพิการประเภทต่าง ๆ เพิ่มขึ้น ได้แก่ เรียนซ้ำ ตาบอด หูหนวก ร่างกายพิการ และเจ็บป่วยเรื้อรัง และขยายการดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทอื่นๆ ตามมา จนปัจจุบัน ได้จัดให้มีคณะกรรมการระดับชาติทำหน้าที่กำกับดูแลการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการ ซึ่งได้แก่ คณะอนุกรรมการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการ จัดให้มีศูนย์การศึกษาพิเศษแห่งชาติ ทำหน้าที่บริหารจัดการการศึกษาเพื่อคนพิการ จัดให้มีศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา ทำหน้าที่นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ และการดูแลงานวิชาการการศึกษาพิเศษ จัดให้มีศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด ทำหน้าที่ให้บริการช่วยเหลือในระยะแรกเริ่ม (EI) แก่เด็กพิการและครอบครัว และเตรียมความพร้อมแก่คนพิการ รวมทั้งการดำเนินการคัดแยก ฟันฟูและส่งต่อคนพิการไปยังสถานศึกษา จัดให้มีการเรียนร่วมในทุกสังกัดและทุกระดับการศึกษาทั้งใน

สถานศึกษาของภาครัฐและเอกชน การจัดโรงเรียนการศึกษาพิเศษเฉพาะความพิการ การศึกษานอกระบบ และการจัดการศึกษาโดยองค์กรเอกชน ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การจัดการสนับสนุนเพื่อการศึกษาตามอัธยาศัย และการสนับสนุนให้คนพิการได้รับสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก บริการและความช่วยเหลืออื่นทางการศึกษาตามกฎหมาย (Kaew Kangawan, 2003)

ด้วยเพราะการศึกษาเป็นหัวใจในการพัฒนาคนจึงเป็นประเด็นสำคัญที่ส่งผลให้ผู้ปกครองส่วนใหญ่พิจารณาโรงเรียนที่คิดว่ามีคุณภาพมากที่สุดให้กับบุตรหลานของตนเองเพื่อหวังที่จะให้โรงเรียนได้มีบทบาทในการพัฒนาบุตรหลานให้ไปสู่ขีดความสามารถสูงสุดในอนาคต ทั้งนี้ถือได้ว่าการศึกษาคือสิ่งสำคัญโดยต้องยึดหลักการบริหารสถานศึกษาให้ครอบคลุมทุกด้าน ทั้งการบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานทั่วไป และด้านวิชาการอันจะส่งผลไปยังการพัฒนาบุคลากรครูในโรงเรียนและนักเรียนในโรงเรียนและตอบสนองความต้องการของผู้ปกครองต่อไป จากผลการศึกษางานวิจัยเรื่อง ความคาดหวังของผู้ปกครองในการจัดการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษา พบว่าผู้ปกครองมีความคาดหวังสูงสุดด้านบุคลากรคือครูผู้สอนมีจิตใจดี มีเมตตา และให้ความรักกับนักเรียนด้วยความจริงใจ (Laorlurtluckkana et al., 2016) ทั้งนี้เพราะพ่อแม่ผู้ปกครองทุกคนล้วนตั้งความหวังในการพัฒนาบุตรหลานของตนภายหลังจากการฟูฟักเลี้ยงดูจากครอบครัวไปสู่โรงเรียนในลำดับขั้นต่อไป ดังนั้นความคาดหวังสูงสุดจึงไปอยู่ที่ตัวครูผู้สอนที่ผู้ปกครองคาดหวังไว้ว่าควรมีคุณสมบัติดังกล่าว นั่นหมายถึงว่า “ครู” ผู้ที่จะสอนบุตรหลานของตนเองนั้นควรมีสมรรถนะความเป็นครูครบถ้วนทั้งสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงาน สิ่งที่น่าสังเกตประการหนึ่งจากผลการวิจัย คือจากองค์ประกอบของสมรรถนะครูทั้งด้านความรู้ (Knowledge) ด้านทักษะ (Skills) และคุณลักษณะส่วนบุคคล (Attributes) Office of the basic Education Commission (2010) สิ่งที่ผู้ปกครองคาดหวังสูงสุดคือสมรรถนะในด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลมากกว่าด้านความรู้และด้านทักษะ ทั้งเรื่องของการมีจิตใจดี มีเมตตา และให้ความรักกับนักเรียนด้วยความจริงใจ ประเด็นนี้คงปฏิเสธไม่ได้ว่า ความรักของพ่อแม่ที่มีต่อลูกทุกคนย่อมต้องการที่จะให้ลูกของตนเองได้เรียนกับครูที่มีความรักให้กับลูกของเขาด้วยความจริงใจ เมื่อเกิดความรัก ความเมตตา ก็จะส่งผลมาสู่การถ่ายทอดความรู้ให้กับนักเรียนในลำดับต่อไป เมื่อใดก็ตามที่ครูมีทักษะความรู้ดีเพียงใด แต่ขาดคุณธรรมจริยธรรม ขาดความรักความเมตตาที่มีต่อศิษย์ ความรู้ที่ครูมีอยู่เหล่านั้นก็หาได้มีคุณค่าหรือความหมายแต่เพียงอย่างเดียวโดยเฉพาะในปัจจุบันนี้ในโรงเรียนทั่วประเทศมีนักเรียนเรียนร่วมด้วย คุณลักษณะของครูในด้านนี้ยิ่งมีความสำคัญมากขึ้นในการดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษในระบบโรงเรียน

ปัจจุบันมีเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมอยู่ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นจำนวนมาก จากจำนวนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ณ ปัจจุบันที่มีจำนวนเพิ่มขึ้น ส่งผลให้มีการจัดระบบทางการศึกษาในหลากหลายหลายรูปแบบเพื่อให้สอดคล้องและเหมาะสมกับผู้เรียนมากที่สุด จึงมีการจัดโรงเรียนเฉพาะทาง โรงเรียนเรียนร่วมสำหรับเด็กพิเศษเกิดขึ้น เพื่อตอบสนองการดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ทั้งนี้ในการดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษนั้น จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากครอบครัว ครู หรือผู้ดูแลจะต้องเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติหลายประการ ทั้งความเสียสละ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีน้ำใจ และที่สำคัญการมีจรรยาบรรณในการทำหน้าที่ครู เป็นต้น (Tanomlikhitwong, 2016) ในบริบทของพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ยังคงเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้การดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้มีความซับซ้อนยิ่งขึ้น และส่งผลต่อการจัดการศึกษาสำหรับเด็กกลุ่มนี้ ดังนั้นโรงเรียนและครูผู้สอนก็ต้องพยายามจัดการเรียนการสอนเพื่อตอบสนองความต้องการของเด็กกลุ่มนี้โดยในพื้นที่มีการพัฒนาศักยภาพครูในการสอนและการดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งถือได้ว่าเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพราะการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นแนวทางในการทำให้มนุษย์มีคุณค่ายิ่งขึ้นด้วยวิธีการต่างๆ และถือได้ว่าเป็นกลยุทธ์หนึ่งที่นำมาใช้ในการพัฒนาองค์กร เพราะทรัพยากรมนุษย์เป็นบุคลากรที่เป็นปัจจัยขับเคลื่อนหลัก อันนำไปสู่ความสำเร็จในอนาคต เพราะสามารถที่จะมีการพัฒนาตนเองได้ตลอดเวลาทั้งในมิติทางเศรษฐกิจ มิติทางสังคมและวัฒนธรรม มิติทางสุขภาพ มิติทางการศึกษา และมิติทางการเมือง (Suthamdee & Suthamdee, 2017) ซึ่งมิติของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เหล่านี้ เชื่อมโยงไปถึงการพัฒนาผู้ปกครองเด็กที่มีความต้องการพิเศษในพื้นที่สามจังหวัด

ชายแดนได้เกี่ยวกับการเลือกวิธีที่จะดูแลบุตรหลานที่มีความต้องการพิเศษของครอบครัว ในฐานะที่เป็นทรัพยากรมนุษย์ด้วยเช่นกัน ทั้งนี้เนื่องจากสภาพปัญหาของผู้ปกครองที่มีความเชื่อที่ไม่สมเหตุผลในการดูแลบุตรหลานที่มีความต้องการพิเศษ อันมีปัจจัยส่วนหนึ่งมาจากขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมของพื้นที่ส่งผลให้ควรมีการพัฒนาส่งเสริมผู้ปกครองในส่วนนี้เพิ่มขึ้น

ในบทความฉบับนี้ผู้เขียนมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เห็นถึงการดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษภายใต้ระบบการศึกษา ปรากฏการณ์ของการทำให้กลายเป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษและความรู้ความเชื่อของผู้ปกครองในการดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ ดำเนินการศึกษาโดยการเก็บข้อมูลในสองส่วน ได้แก่ เอกสาร หนังสือ ตำรา บทความ และจากผู้มีประสบการณ์ตรงในการดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ด้วยกระบวนการให้คำปรึกษาผ่านเรื่องเล่า ประสบการณ์ชีวิตของผู้ปกครอง ครูและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง รวมทั้งบทสนทนาระหว่างผู้มีประสบการณ์ การสัมภาษณ์ การใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความผ่านภาพสะท้อนประสบการณ์ชีวิตของผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

การดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษภายใต้ระบบการศึกษา

การพัฒนาทางการศึกษาเป็นการพัฒนาองค์รวมของมนุษย์ในทุกๆ ด้าน หนทางในการดำเนินงานจึงมิใช่เป็นระยะ เพียงเฉพาะแค่นักการศึกษา แต่เป็นงานของผู้เชี่ยวชาญ และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกสาขา อาทิ นักจิตวิทยา จิตแพทย์ ผู้เชี่ยวชาญของทุกสาขา ที่ต้องเกี่ยวข้องกับการพัฒนามนุษย์ เป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน ซับซ้อน ลึกซึ้ง เหตุที่เราไม่สามารถตอบคำถามหรือหาข้อเท็จจริงได้หลายประการเกิดจากความสลับซับซ้อนของ มนุษย์เองที่เป็นอินทรีย์สาร ที่มีการเปลี่ยนแปลงได้ทุกขณะจากปฏิกิริยาตอบโต้กับสิ่งแวดล้อม สิ่งเร้าต่างๆ ยิ่งคนที่มีความสามารถเท่าใดการเปลี่ยนแปลงอาจมีมากเป็นทวีคูณ อีกประการหนึ่ง คือความแตกต่างทางวัฒนธรรม ทางความคิด การปฏิบัติ ความเชื่อ หรือประเพณีต่างๆ ส่งผลต่อความรู้สึกนึกคิด และการกระทำของคนในแต่ละสังคม นอกเหนือไปจากความเปลี่ยนแปลงอย่างมหาศาลของเทคโนโลยีที่ทำให้หลายประเทศกลายเป็นประเทศด้อยโอกาส และช่องว่างของการพัฒนามนุษย์ไปสู่จุดสูงสุดก็จะมีแตกต่างมากขึ้น กระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์ความแตกต่างทางวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ การกระทำของคน รวมถึงความคิด ความเชื่อ และปัจจัยที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความคิด การสร้างความรู้ความจริงที่เกิดขึ้นในสังคม มีผลต่อวิถีชีวิตของผู้ปกครอง ครู และผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เป็นการสถาปนาชุดความรู้ที่เรียกว่าวาทกรรม ที่เอื้อประโยชน์ต่อการสร้างความชอบธรรมในสังคม กระบวนการสร้างความหมายโดยภาษาและสัญลักษณ์ต่างๆ ที่ดำรงอยู่ในสังคม ประกอบกันเป็นความรู้ ความเข้าใจในเรื่องหนึ่งๆ ซึ่งส่งผลต่อการกำหนดว่าอะไรคือความรู้ ความจริง และอะไรไม่ใช่วาทกรรมเป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นโดยสังคม ทั้งโดยกลุ่มที่ครองอำนาจและกลุ่มที่ต่อต้านอำนาจ จัดเป็นเทคโนโลยีทางอำนาจที่ถูกใช้ทั้งการเก็บกดปิดกั้นและจัดระเบียบวิถีชีวิตของคนในสังคม แต่ในอีกด้านหนึ่งก็ถูกใช้เพื่อต่อต้านอำนาจ (Counter discourse) ต่อต้านระเบียบที่วาทกรรมหลักครอบงำอยู่ การวิเคราะห์วาทกรรมทำให้เห็นแง่มุมของอำนาจโดยเฉพาะในแง่มุมของความรู้ได้ละเอียดอ่อนยิ่งขึ้น เมื่อวาทกรรมเป็นสิ่งที่ไม่สามารถอ้างได้ว่า มีผู้ผลิตผู้ควบคุมวาทกรรมอย่างชัดเจน อำนาจในแง่มุมของวาทกรรมเป็นอำนาจที่กระจายตัว แทรกซึมในแนวระนาบเชื่อมต่ออย่างหลากหลาย ยากที่จะหาจุดกำเนิดจุดศูนย์กลางของการผลิตดังนั้นไม่ว่าผู้กระทำการใดๆ ล้วนตกอยู่ภายใต้วาทกรรมหรือความสัมพันธ์อำนาจในเรื่องความรู้และความจริงด้วยกันทั้งสิ้นประเด็นของการวิเคราะห์วาทกรรม ไม่ได้อยู่ที่คำพูดนั้นๆ เป็นจริงหรือเท็จ แต่อยู่ที่กฎเกณฑ์ชุดหนึ่งที่เป็นตัวกำกับให้การพูดนั้นๆ เป็นไปได้มากกว่าจะเป็นเรื่องของข้อเท็จจริง วาทกรรมจึงไม่ใช่เป็นเพียงผลลัพธ์ซึ่งเกิดจากการต่อสู้เพื่อเปลี่ยนแปลงระบบของการครอบงำ แต่วาทกรรมในตัวของมันเองนั้นคือการต่อสู้และการครอบงำ ที่มีต่อรูปแบบและวิถีชีวิตของผู้คนในสังคม (Juathai,2008)

การดำเนินการในการดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ได้มีการจัดการศึกษาสำหรับเด็กกลุ่มนี้มานานแล้วในอดีต และสร้างความเข้มแข็งในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษมากขึ้น โดยผ่านโครงการวิจัยและพัฒนาการ

เรียนรู้เพื่อคุณภาพการศึกษา (ToP STAR) จากการสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) กระทรวงศึกษาธิการ (สพฐ.) และรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ในปี พ.ศ. 2546 ในรูปแบบของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนโดยกระบวนการดำเนินงานการพัฒนากระบวนการคุณภาพในโรงเรียน ประกอบด้วยกระบวนการทัศน์ของการประกันคุณภาพการศึกษา (Think over =To) แผนยุทธศาสตร์ (Planning = P) การบริหารระบบคุณภาพ (System = S) การจัดโครงสร้างและทีมพัฒนาคุณภาพ (Team =T) การประเมินทบทวน (Assessment and Reflection=AR) ซึ่งใช้ระบบวงจรคุณภาพ PDCA คือวางแผน (Plan) ทำตามระบบ (Do) ตรวจสอบ/ประเมิน (Check) และแก้ไข/พัฒนา (Act) (Research Institution and learning development,2008) เมื่อโครงการวิจัยและพัฒนาการเรียนรู้เพื่อคุณภาพการศึกษา (ToP STAR) มีการกำหนดให้อยู่ในนโยบายการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้ดำเนินการในทุกโรงเรียน ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนก็มองเห็นภาพชัดเจนขึ้น ส่งผลมายังระบบการคัดกรองเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และรูปแบบในการดูแลเด็กเหล่านี้ก็เริ่มดำเนินการเกิดขึ้นในโรงเรียนอย่างเป็นรูปธรรมและชัดเจนมากขึ้น มีประกาศโรงเรียนแกนนำเรียนร่วม ในแต่ละจังหวัดเพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษาให้เด็กที่มีความต้องการแต่ละประเภท มีพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ.2551 เกิดขึ้นเพื่อให้โอกาสคนพิการที่ต้องการจะเรียนให้ได้รับการศึกษา ตั้งแต่แรกพบความพิการตลอดชีวิตโดยไม่มีค่าใช้จ่าย ดังปรากฏในหมวดที่ 1 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา มาตรา 5 ข้อที่ 1 คนพิการมีสิทธิทางการศึกษาได้รับการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการจนตลอดชีวิต พร้อมทั้งได้รับเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา (Government gazette, 2008)

จากนั้นรูปแบบการดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษตามความรู้กระแสหลักก็ได้ดำเนินการอย่างเป็นระบบ เริ่มจากมีนโยบายให้จัดการอบรมคุณครูทั่วประเทศให้เข้าใจและทราบถึงนโยบายการจัดโครงการ ToP STAR โดยมีผู้เชี่ยวชาญมาเป็นวิทยากรและสอนกระบวนการอย่างเป็นระบบให้กับคุณครูในโรงเรียนผู้เข้ารับการอบรม หลังจากนั้นคุณครูที่รับผิดชอบในโรงเรียนซึ่งโดยส่วนใหญ่จะเป็นฝ่ายแนะแนวของโรงเรียน หรือบางโรงเรียนที่ไม่มีครูแนะแนวโดยตรงก็จะอยู่ในความรับผิดชอบของฝ่ายกิจการนักเรียน และคัดกรองเด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยใช้เครื่องมือชนิดต่างๆ เป็นตัวคัดแยกเด็กออกมาว่าเป็นกลุ่มใด เช่น SDQ , EQ, IQ และแบบคัดกรองอื่นๆ อีกหลายชนิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งแบบคัดกรองเด็กพิการทั้ง 9 ประเภทตามกำหนดประเภทและหลักเกณฑ์ของคนพิการทางการศึกษา พ.ศ. 2552 มีการจัดอย่างเป็นขั้นตอน นำข้อมูลมาวิเคราะห์ตัดสิน และให้ความหมายตามความรู้ที่มีอยู่แล้วเป็นพื้นฐาน ดังนั้นจึงมีนักเรียนจำนวนหนึ่งที่เข้าสู่กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ผ่านผู้เชี่ยวชาญในการคัดแยกและเข้ามาสู่รูปแบบการจัดการเรียนการสอนหรือการดูแลช่วยเหลือต่อไป

ความรู้เชิงวิทยาศาสตร์ได้ถูกสถาปนาให้ขึ้นมาเป็นใหญ่เหนือความรู้อื่นๆ มนุษย์จึงถูกทำให้เชื่อว่า การแสวงหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ คือแนวทางที่มีคุณค่าเพียงแนวทางเดียวที่คู่กับการใช้เหตุผลของปัจเจกชน และเพียงพอในการอธิบายหรือคาดการณ์องค์ประกอบทั้งหมดของกิจกรรมมนุษย์ได้อย่างครบครัน เพราะความรู้แบบนี้ สามารถพิสูจน์ได้ด้วยวิธีเชิงประจักษ์ ความรู้แบบนี้จึงเป็นสิ่งที่สามารถปลดปล่อยมนุษย์ออกจากกรอบจำกัดของความคิดแบบเก่า และนำพามนุษย์ค้นพบวิถีทางแห่งความเจริญก้าวหน้าได้อย่างอิสระ ด้วยนัยยะเช่นนี้ การแสวงหาความรู้ด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งมนุษย์เชื่อว่าปราศจากอคติและเป็นสากล จึงถูกนำไปใช้เป็นพื้นฐานในการสร้างความรู้สมัยใหม่ทุกชนิด และถูกนำไปใช้ในทุหนทุกแห่งและทุกทิศทาง โดยที่มนุษย์ไม่เคยตระหนักว่า การมุ่งแสวงหาความรู้ของตนเองนั้น อาจไม่ได้แสดงถึงความก้าวหน้าขึ้นเรื่อยๆ จนจนจะบรรลุความรู้แจ้งของมนุษย์ แต่อาจเป็นเพียงปฏิสัมพันธ์ที่ไม่รู้จบระหว่างความปรารถนาในอำนาจกับความปรารถนาที่จะรู้ของมนุษย์ก็เป็นไปได้ (Juathai,2008) ความรู้เหล่านี้ส่งผลให้ผู้ปกครองเด็กที่มีความต้องการพิเศษส่วนหนึ่งมีความเชื่อมั่นในระบบของการคัดกรองที่มาจากเครื่องมือเหล่านั้น ซึ่งผลที่ได้จากการคัดกรองจากเครื่องมือชนิดใดชนิดหนึ่งนั้นไม่สามารถอธิบายถึงพฤติกรรมความเป็นเด็กพิเศษได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ ทั้งนี้จำเป็นต้องวิเคราะห์โดยใช้การรวบรวมข้อมูลมาจากหลายๆ ด้าน โดยเฉพาะในเรื่องของประวัติการแต่งงานการตั้งครรภ์ การคลอด ตลอดจนการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัว

เพิ่มด้วย การดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษภายใต้ระบบการศึกษาจึงต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองและโรงเรียน และมีระบบมีการปฏิบัติงานจากผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบคอบโดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่เท่าเทียมกัน

ปรากฏการณ์ของการทำให้กลายเป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้

ภายใต้สถาบันการศึกษาที่ดำเนินการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกระบวนการภายใต้การกระทำโดยผ่านผู้เชี่ยวชาญ ในรูปของระบบการคัดกรอง โดยการใช้เครื่องมือคัดแยกนักเรียนที่หลากหลาย และจัดระบบการเรียนการสอนที่หน่วยงานรับผิดชอบหลายหน่วยงาน มีศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด ทำหน้าที่ให้บริการช่วยเหลือในระยะแรกเริ่ม (EI) แก่เด็กพิการและครอบครัว และเตรียมความพร้อมแก่คนพิการ รวมทั้งการดำเนินการคัดแยก พันฟูและส่งต่อคนพิการไปยังสถานศึกษา การจัดให้มีการเรียนร่วมในทุกสังกัดและทุกระดับการศึกษาทั้งในสถานศึกษาของภาครัฐและเอกชน การจัดโรงเรียนการศึกษาพิเศษเฉพาะความพิการ การจัดการศึกษานอกระบบ การจัดการศึกษาโดยองค์กรเอกชน ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการจัดการสนับสนุนเพื่อการศึกษาตามอัธยาศัย ในสถาบันศึกษากำหนดให้มีการสนับสนุนให้คนพิการได้รับสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก บริการและความช่วยเหลืออื่นทางการศึกษา โดยผ่านการเขียนแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) ซึ่งก่อนจะดำเนินไปถึงการเขียนแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลนั้น จะต้องผ่านระบบการคัดกรองที่สถานศึกษาดำเนินการ ทั้งนี้สถานศึกษาแต่ละแห่งมีมาตรฐานการคัดกรองที่ต่างกันอันเนื่องมาจากบางโรงเรียนมีผู้ที่มีความรู้เฉพาะทางด้านการศึกษาพิเศษโดยตรง ในขณะที่บางโรงเรียนผู้ที่ดำเนินการคัดกรองเป็นครูผู้สอนในรายวิชาต่างๆ ตามกลุ่มสาระ และได้รับการอบรมตามนโยบายของรัฐบาล มาทำหน้าที่การคัดกรองเด็กในโรงเรียน กระบวนการขั้นตอนดังกล่าวถูกจัดอยู่ภายใต้วาทกรรมของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน อันหมายถึงกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอนพร้อม ด้วยวิธีการและเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจนโดยมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากร หลักในการดำเนินการดังกล่าวและมีการประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับครูที่เกี่ยวข้อง หรือบุคคลภายนอก รวมทั้งการสนับสนุนส่งเสริมจากโรงเรียน และการดูแลช่วยเหลือนั้น หมายความว่า การส่งเสริม การป้องกัน และการแก้ไขปัญหา โดยมีวิธีการและเครื่องมือสำหรับครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการดำเนินงานพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์โดย เน้นให้นักเรียนเป็นคนดี มีความสามารถ และมีความสุขในการดำรงชีวิต

กระบวนการดังกล่าวได้คัดแยกนักเรียนออกเป็นกลุ่มตามแบบการคัดกรองแต่ละประเภท ตามการคัดกรองของคุณครูในสถานศึกษานั้นๆ ซึ่งได้สถานศึกษาเหล่านั้นจะต้องดำเนินการพัฒนาการศึกษา หรือจัดกิจกรรมให้กับเด็กแต่ละกลุ่มต่างๆ ที่ผ่านการคัดแยกมา เด็กที่มีความบกพร่องตามที่คัดกรองมาก็จะถูกจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้อ่านออกเขียนได้ จากผลการคัดกรองส่งผลให้เด็กหลายคนในโรงเรียนถูกเรียกว่า “เด็กพิเศษ” แทนการเรียกชื่อเด็กคนนั้นๆ ซึ่งใช้ระยะเวลาในการเรียกเช่นนี้ในโรงเรียนตามชั้นปีที่เด็กเรียนจนทำให้ตัวเด็กเองนั้นเข้าใจและทราบว่าตัวเองคือเด็กพิเศษ ซึ่งเป็นตัวตนที่เกิดจากการสร้างขึ้นโดยสังคม โดยที่เขาเองก็ไม่ได้เข้าใจความหมายของคำว่า “เด็กพิเศษ” ที่สังคมนิยามให้ แต่รู้ว่าเป็นเด็กพิเศษคือไม่ต้องเรียนเหมือนคนอื่นๆ ในห้องเรียน จากการลงพื้นที่ของผู้เขียนในโรงเรียนเรียนร่วมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ เมื่อมีโอกาสพบนักเรียนจึงให้เขาอ่านหนังสือให้ฟัง “ไหนหนูลองอ่านหนังสือให้ครูฟังหน่อยสิคะ” นักเรียนตอบว่า “ไม่อ่าน” ตอนแรกเข้าใจว่าเขาต่อต้านเนื่องจากผู้เขียนไม่ได้เป็นคุณครูในโรงเรียน และไม่ได้สอนเขา จึงถามเหตุผลต่อว่า “เพราะอะไรหนูจึงไม่อ่าน” นักเรียนตอบว่า “คุณครูบอกว่าหนูเป็นแอลดี หนูจึงไม่อ่าน เพราะแอลดีอ่านหนังสือไม่ได้” จึงเข้าใจคำตอบ ปรากฏการณ์เหล่านี้ส่งผลทำให้กลายเป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะการไม่เข้าใจวิธีการพูดคุย การใช้ภาษาและคำศัพท์ของครูและบุคลากรอื่นๆ ในโรงเรียน

ความรู้ความเชื่อของผู้ปกครองในการดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้

ความรู้ คือสิ่งที่สั่งสมมาจากการศึกษาเล่าเรียน การค้นคว้า หรือประสบการณ์ รวมทั้งความสามารถเชิงปฏิบัติ และทักษะ ความเข้าใจหรือสารสนเทศที่ได้รับมาจากการประสบการณ์ สิ่งที่ได้รับการได้ยีน ได้ฟัง การคิด หรือการปฏิบัติ องค์วิชาในแต่ละสาขา ส่วนความเชื่อนั้น หมายถึง การยอมรับว่าสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นความจริง หรือมีการดำรงอยู่จริง โดยอาศัย ประสบการณ์ตรง การไตร่ตรอง หรือการอนุมาน (Royal Academy, 2017) ดังนั้นความรู้และความเชื่อจึงมีความแตกต่างกัน ตามความหมายข้างต้น แต่ก็มีบางส่วนที่เหมือนกัน เช่น ประสบการณ์ ซึ่งการดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษของผู้ปกครองในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้จึงมาจากทั้งความรู้และความเชื่อที่ผนวกรวมกัน กระบวนการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ เป็นความรู้ที่ผ่านการก่อตัวมาจากวาทกรรมเป็นการสร้างความรู้ การผลิตความรู้หรือการนิยามความรู้ ขึ้นมา เพื่อให้มีอำนาจในการกำหนดความจริง ส่งผลให้การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ กลายเป็นความจริงที่เป็นความต้องการของผู้ปกครอง ในการให้บุตรหลานได้มีโอกาสเข้าศึกษา และตามกฎหมายที่ต้องส่งบุตรหลานเข้ารับการ ศึกษา เพื่อหวังว่าสถาบันเหล่านั้นจะสามารถพัฒนาบุตรหลานของตนให้เป็นผู้ที่สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขตาม ศักยภาพ การมองว่ารูปแบบการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ที่สถาบันการศึกษาเปิดทำ การสอนกันอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน ซึ่งมีโรงเรียนเฉพาะทางเกือบทุกประเภทความพิการ และมีศูนย์การศึกษาพิเศษอยู่ทุก ภาคส่วน เป็นการช่วยเหลือบุตรหลานและสร้างองค์ความรู้ให้กับผู้เรียนได้อย่างแท้จริง ส่งผลให้ผู้ปกครองพยายามในการส่ง บุตรหลานเข้าเรียนมากขึ้น แต่ในขณะเดียวกันก็มีผู้ปกครองบางส่วนที่คิดว่าไม่ควรให้บุตรหลานเข้าเรียนเพราะจะเป็นภาระกับ บุคคลอื่น บางครอบครัวจึงให้ลูกอยู่กับบ้านไม่ให้ไปไหน เพราะกลัวเป็นภาระคนอื่น กลัวว่าลูกของตนจะไปทำร้ายคนอื่น หรือ บางคนอายุที่ลูกไม่เหมือนคนปกติ

ทั้งนี้ความวิตกกังวลของผู้ปกครองนั้นส่งผลต่อบุตรหลานที่เป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษอย่างไม่รู้ตัว พวกเขา เหล่านั้นไม่มีโอกาสได้พัฒนาตนเองจากการเรียนรู้สังคมภายนอกซึ่งแนวคิดเหล่านี้สืบเนื่องมาจากวิถีชีวิตและการกระทำของ มนุษย์ที่มีต่อสิ่งต่างๆ มีความผูกพันกับความคิด ความเชื่อ ค่านิยม อันเป็นระบบความเชื่อพื้นฐานและเป็นหลักการลำดับแรกที่ มนุษย์ใช้มองสิ่งต่างๆ ในโลกซึ่งมีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์ เนื่องจากเป็นฐานคิดในการกำกับการกระทำ (Action) อันมีความ เกี่ยวข้องกับผลที่มนุษย์เป็นผู้สร้างและมีต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงทั้งหลายในชีวิตทางสังคมของมนุษย์ จึงส่งผลต่อแนวคิด ของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนที่จัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ฐานคิดดังกล่าวเป็น ค่านิยมของมนุษย์ที่อยู่ภายใต้สังคมหลังสมัยใหม่ โดยลิดรอนความเป็นตัวตนของมนุษย์ ซึ่งเด็กที่มีความต้องการพิเศษบางคน ไม่สามารถต่อรองหรือบอกผู้ปกครองให้เขาไปโรงเรียนได้ด้วยลักษณะประเภทความเป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษ จึงทำ ให้เด็กนักเรียนซึ่งเป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษจำนวนหนึ่งมีวิถีชีวิตภายใต้ระบบชีวิตของผู้ปกครอง ซึ่งวิถีชีวิตเหล่านี้เกิด ขึ้นกับชีวิตของเด็กที่มีความต้องการพิเศษจำนวนไม่น้อย (Pipatpen, 2004)

การเลี้ยงดูเด็กที่มีความต้องการพิเศษในแต่ละประเภทของผู้ปกครองย่อมมีความแตกต่างกันไปตามประเภทความ ต้องการ และตามวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของแต่ละบริบท การพัฒนาเด็กที่มีความต้องการพิเศษทั้งร่างกาย จิตใจ สมอง มิใช่ เป็นเรื่องง่ายตายสำหรับผู้ปกครอง และคุณครูในโรงเรียน นอกจากวิธีการอบรมเลี้ยงดู และสิ่งแวดล้อมตัวเด็กแล้ว วิถีชีวิตใน บริบทวัฒนธรรมที่แตกต่าง ส่งผลให้แนวคิดและวิธีการดูแลเด็กที่ต่างกันด้วย ซึ่งจากการศึกษาความสามารถของผู้ปกครองใน การฝึกทักษะการดำรงชีวิตในโรงเรียนของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ ศูนย์การศึกษาพิเศษ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช จากการใช้โปรแกรมส่งเสริมความสามารถผู้ปกครองโดยผู้ปกครองมีส่วนร่วม และการ ฝึกอบรมปฏิบัติการการใช้คู่มือภาพการช่วยเหลือเด็กที่บ้านสำหรับผู้ปกครอง พบว่าความสามารถของผู้ปกครองในการฝึก ทักษะการดำรงชีวิตในโรงเรียนของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ ใช้โปรแกรมส่งเสริมความสามารถ ผู้ปกครองโดยผู้ปกครองมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในระดับดี โดยเริ่มจากกระบวนการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล เข้าร่วม กระบวนการอบรมรับความรู้โดยการบรรยายให้ความรู้ และร่วมฝึกทักษะการดำรงชีวิตได้แก่ การทักทายโดยการไหว้สวัสดี การ

จัดเก็บสัมภาระ การเข้าร่วมกิจกรรมหน้าเสาธง การแต่งกายและการเปลี่ยนเสื้อผ้า การปฏิบัติกิจกรรมเตรียมความพร้อม การรับประทานอาหารเช้า การปฏิบัติกิจกรรมเคลื่อนไหว การช่วยเหลือตนเองด้านสุขอนามัย และการอบรมปฏิบัติการใช้คู่มือภาพการช่วยเหลือเด็กด้าน การทักทายสวัสดิ์ การทำความสะอาดร่างกาย การรับประทานอาหารเช้า การแต่งกาย และการเข้าห้องน้ำ (Sueathongpan, 2013)

จากผลการวิจัยข้างต้นแสดงให้เห็นว่าโรงเรียน องค์กร หรือสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ได้ให้ความสำคัญกับผู้ปกครองในการดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษร่วมกันกับสถาบันการศึกษา ทั้งนี้โดยผ่านผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ที่มีความรู้เฉพาะทางในการส่งเสริมให้ผู้ปกครองสามารถดูแลบุตรหลานของตนเองได้ การจัดการศึกษาสำหรับเด็กกลุ่มนี้มีข้อจำกัดเรื่องทักษะการปรับตัว หลักสูตรการศึกษาควรมีเนื้อหาที่ครอบคลุมเกี่ยวกับการฝึกทักษะการช่วยเหลือตนเองในการดำรงชีวิตประจำวัน ซึ่งจะช่วยให้เด็กเหล่านี้สามารถพึ่งพาตนเองได้เมื่อต้องใช้ชีวิตตามลำพัง การกิจเหล่านี้นอกจากจะเป็นภาระอันหนักแก่ผู้ปกครองและสมาชิกในครอบครัวแล้วยังส่งผลไปยังสังคมต่อไป ด้วยเหตุผลดังกล่าว พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ได้เอื้อให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองสามารถจัดการศึกษาได้ ทั้งในลักษณะส่งเสริมการเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ซึ่งเป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมระหว่างผู้เชี่ยวชาญกับผู้ปกครองเพื่อให้เด็กพิการได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพอย่างเต็มศักยภาพ (Wanchadee, 2008) จากความรู้ ความเชื่อของผู้ปกครองที่มองว่า สถาบันการศึกษาหรือโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ มีคุณค่า และมีความหมายที่แท้จริงในการช่วยเหลือบุตรหลานของตนเองนั้น ตามแนวคิดของ สปิโนซา (Spinoza) และ แบรดลีย์ (Bradley) คิดว่าคุณค่ามิได้เป็นส่วนหนึ่งของความแท้จริง (Reality) เพราะว่าคุณค่าสัมพันธ์อยู่กับเรื่องของการปฏิบัติ (The practical world) ส่วนความแท้จริงมิได้อยู่ภายใต้อิทธิพลของคุณค่า เพราะความแท้จริงมิได้แยกผู้รู้ให้เป็นคนละอย่างกับสิ่งที่ถูกรู้ มิได้แยกการกระทำออกจากผู้กระทำ และมีได้แยกผู้มีประสบการณ์ว่าเป็นคนละอย่างต่างจากสิ่งที่ถูกประสบ (Ploychum,1995)

การดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้

จากการให้นิยามความหมายเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่มาจากฐานคิดของคนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ได้จากการสัมผัสด้วยประสบการณ์ตรงของพวกเขา ส่งผลให้เกิดระบบการดูแลเลี้ยงดูเด็กกลุ่มนี้ภายใต้บริบทของพื้นที่ตามความเชื่อวัฒนธรรมของตนเอง โดยมีทั้งการเข้าใจอย่างถูกต้อง และความเชื่อที่ยังคงดำรงอยู่ในพื้นที่ดังนี้

ประเภทแรก เป็นครอบครัวที่มีพื้นฐานทางครอบครัวในชุมชนเมือง สมาชิกในครอบครัวได้รับการศึกษาในระดับดี มีความเข้าใจ ก็จะส่งลูกไปเรียนในโรงเรียน ให้การศึกษา และพาลูกไปพบแพทย์เพื่อบำบัดรักษา จัดทะเบียนคนพิการเพื่อให้ลูกได้รับการดูแลจากนโยบายของรัฐบาลได้มีโอกาสเรียนตลอดชีวิตและได้รับการรักษาพยาบาลตามความต้องการจำเป็นของเด็ก

ประเภทที่สอง เกิดขึ้นทั้งครอบครัวมีฐานะและพื้นฐานความรู้ดี และครอบครัวที่ยากจนไม่มีความรู้ ลักษณะแรกเกิดขึ้นกับครอบครัวที่มีความรู้ดี และ/หรือมีฐานะดีทางสังคม ทราบว่าต้องดูแลบุตรหลานเช่นไร แต่คำนึงถึงตนเองเป็นหลัก คือ อาย รับผิดชอบไม่ได้ ที่จะให้ผู้อื่น หรือสังคมรับรู้ตัวตนที่มีบุตรหลานที่เป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ส่วนลักษณะที่สองเกิดขึ้นกับครอบครัวที่ส่วนใหญ่เป็นรากหญ้า ฐานะยากจน ไม่มีความรู้เลย ไม่มีหน้าตาทางสังคม ก็จะเลี้ยงบุตรหลานโดยคำนึงถึงสังคมเป็นหลัก คือ ไม่อยากให้ลูกหลานของตนเองไปสร้างความลำบากให้กับใคร กลัวลูกจะไปทำให้อันอื่นรำคาญ และสร้างความเสียหายให้กับผู้อื่น เช่น ทำร้ายร่างกาย หรือการทำลายสิ่งของด้วยพฤติกรรมที่เกิดจากลักษณะเฉพาะของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ทั้ง 2 ลักษณะนี้ ฐานคิดในการเลี้ยงบุตรหลานมาจากทัศนคติที่ต่างกัน แต่ส่งผลให้การดูแลบุตรหลานที่เป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษถูกเลี้ยงดูแบบเดียวกันคือไม่ให้ออกสังคมข้างนอก

ประเภทที่สาม เป็นครอบครัวที่มีพื้นฐานความรู้ระดับหนึ่งที่สามารถดูแลตนเองได้ ทราบว่าจะต้องให้ลูกไปโรงเรียน ทราบว่าต้องให้ลูกไปโรงพยาบาล แต่ด้วยฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวยากจน ครอบครัวมีบุตรหลายคน ซึ่งบางครอบครัว

มีบุตรถึงจำนวน 11 คน ต้องเลี้ยงดูบุตรหลานท่ามกลางเศรษฐกิจในปัจจุบันที่เรียกว่าข้าวยากมากแพง พี่คนโตอายุอยู่ในช่วงระหว่าง 35-40 ปี ในขณะที่น้องคนสุดท้ายอายุช่วงระหว่าง 8-12 ปี ส่งผลให้ไม่สามารถส่งเสียให้ลูกไปโรงเรียนหรือไปบำบัดรักษาที่โรงพยาบาลได้

ประเภทที่สี่ เป็นครอบครัวยังคงมีความเชื่อของการดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษว่าเป็นเรื่องของโชคชะตาและพระเจ้าเป็นผู้เป็นเจ้าสร้างมา ก็ยังคงเก็บลูกไว้ที่บ้าน ผู้ปกครองเลี้ยงดูบุตรหลานอย่างปกติสุข ไม่วิตกกังวล ด้วยมีความหวังจากพระเจ้าว่าเมื่อถึงเวลาบุตรหลานของตนเองก็จะปกติเมื่อพระเจ้าต้องการ เช่น ผู้ปกครองที่ผู้เขียนได้มีโอกาสได้เป็นส่วนหนึ่งของการต่อสู้เพื่อให้ลูก 2 คนพี่น้องของเขามีโอกาสได้เข้าเรียนในโรงเรียนเรียนร่วมแห่งหนึ่ง ก่อนหน้าที่ผู้ปกครองจะยอมรับพาลูกไปตรวจที่โรงพยาบาล ยอมให้ผู้เขียนพาไปจดทะเบียนคนพิการ และเข้าเรียนในโรงเรียนที่ขณะนั้นผู้เขียนทำหน้าที่เป็นครูแนะแนวในโรงเรียน ซึ่งรับผิดชอบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้งหมดในโรงเรียน เขาบอกว่าที่ลูกพูดไม่ได้ เป็นเพราะพระเจ้ายังไม่เปิดปาก เมื่อใดที่พระเจ้าเปิดปากเมื่อนั้นลูกก็จะพูดได้เอง กว่าผู้ปกครองจะยอมรับ และยอมให้ลูกเรียนปกติก็ใช้ระยะเวลาและความเอาใจใส่ ความเข้าใจเขาค่อนข้างมาก ทั้งนี้ปัจจัยที่ส่งผลให้การดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษของผู้ปกครองในพื้นที่มีความแตกต่างกันดังนี้

ปัจจัยด้านการศึกษา ระดับการศึกษาของผู้ปกครองส่งผลให้ผู้ปกครองมีมุมมองหรือแนวคิดที่ตนเองเลือกที่จะดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษอย่างไรจึงจะเหมาะสมที่สุดตามความต้องการจำเป็นของเด็ก ดังเช่น ครอบครัวของผู้ปกครอง 2 ครอบครัวที่เห็นชัด ครอบครัวแรกผู้ปกครองเรียนจบในระดับอุดมศึกษา เมื่อทราบว่าลูกของตนมีโครโมโซมผิดปกติหลังคลอด ก็จะเริ่มต้นด้วยการหาหนังสืออ่านด้วยตนเอง พาลูกไปพบแพทย์ ถามผู้รู้ และจ้างพี่เลี้ยงคอยประกบลูกในระหว่างมาเรียน ในขณะที่อีกครอบครัวทราบว่าลูกผิดปกติหลังคลอดเช่นกัน แต่ก็เลี้ยงดูลูกปกติเหมือนลูกคนอื่น ๆ เพราะลูกไม่ได้แสดงพฤติกรรมใดๆ ที่แตกต่างจากเด็กคนอื่น ๆ ทั้งการพูด การเดิน หรือพัฒนาการอื่นๆ ยกเว้นหน้าตา ก็เลี้ยงแบบปกติจนปัจจุบัน

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ รายได้เป็นปัจจัยสำคัญของการที่ผู้ปกครองจะตัดสินใจว่าจะเลี้ยงดูบุตรหลานอย่างไร เขาต้องไปโรงเรียน ไปโรงพยาบาลหรือไม่ แม้จะมีกฎหมายให้สิทธิและโอกาสเด็กกลุ่มนี้เรียนได้ตลอดชีวิต สามารถรักษาพยาบาลได้ฟรีที่มีบัตรจดทะเบียนคนพิการ แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าผู้ปกครองจะไม่ค่าใช้จ่ายอื่นๆ

ปัจจัยด้านขนบธรรมเนียม ภาษาและวัฒนธรรม ซึ่งส่งผลให้การเลี้ยงดูบุตรหลานที่แตกต่างกันตามครอบครัวนั้นๆ

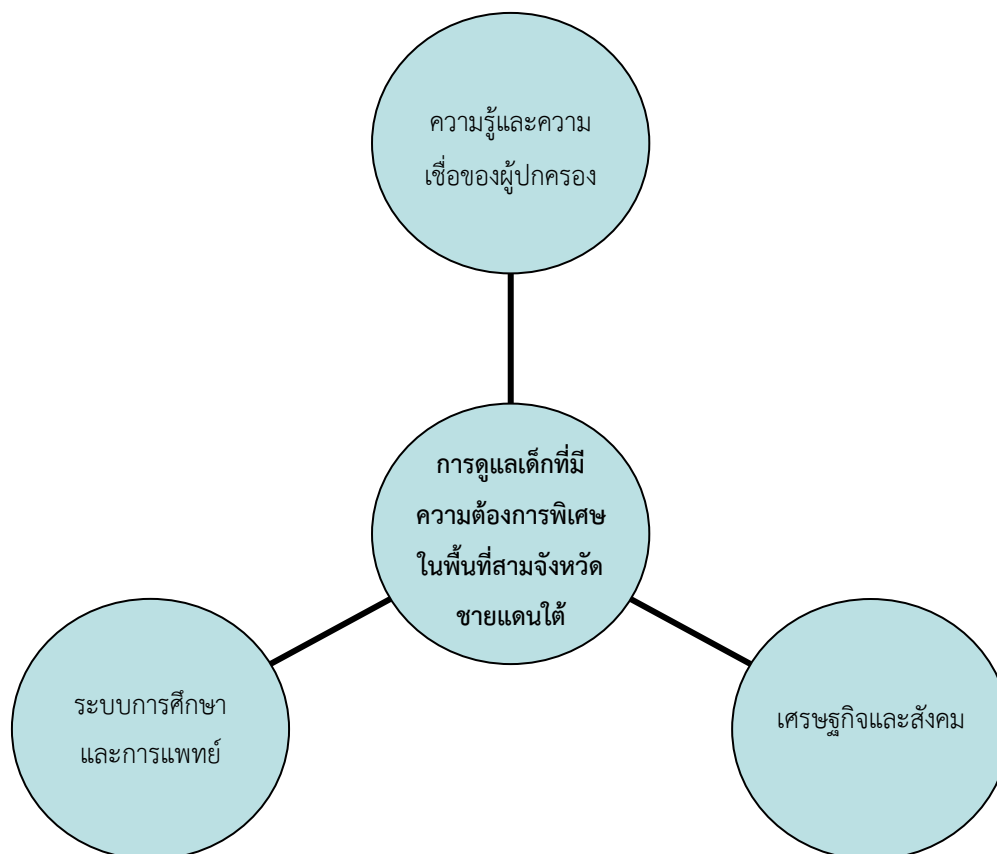
ปัจจัยด้านโอกาสทางสังคม การได้มีโอกาสได้เข้ามามีส่วนร่วมกับนักวิชาชีพในหน่วยงานต่างๆ เนื่องในกิจกรรมทางสังคม เช่น วันเด็ก ซึ่งมีการจัดกิจกรรมให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยเฉพาะ ผู้ปกครองมีโอกาสพบเจอกับผู้ปกครองที่มีความรู้สึกเช่นเดียวกัน ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้วิถีชีวิตซึ่งกันและกัน ส่งผลให้สามารถเปลี่ยนแปลงวิธีคิดของตนเองได้

ปัจจัยจากปัจเจกบุคคลหรือความเชื่อส่วนตัว ผู้ปกครองครอบครัวใดที่มีความเชื่อส่วนตัว และความคิดเกี่ยวกับตนเองที่ต่างจากกลุ่มสังคมปกติก็จะส่งผลไปยังการเลี้ยงดูบุตรหลานด้วยเช่นกัน

จากปรากฏการณ์ในบริบทของสังคมดังกล่าวข้างต้น เป็นประเด็นสำคัญของการทบทวนการดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษในพื้นที่ ความเข้าใจและการสะท้อนความหมายเกี่ยวกับธรรมชาติของเด็กเหล่านั้นตามประเภทเป็นสิ่งที่ยากละเอียดอ่อนและค่อนข้างมีความซับซ้อน จากความรู้ความเชื่อของผู้ปกครองในการดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ในมิติดังกล่าวข้างต้น ส่งผลให้ควรทบทวนและพิจารณากระบวนการจัดการศึกษาที่ต้องเข้าไปช่วยเหลือส่งเสริมอย่างจริงจังและถูกวิธี ซึ่งถูกวิธีในที่นี้ไม่ได้หมายถึงวิธีที่มาจากผู้รู้ผู้เชี่ยวชาญเพียงฝ่ายเดียว แต่หมายถึงความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษร่วมด้วย พิจารณาปัจจัยต่างๆ จากบุคคลเหล่านั้นโดยเฉพาะส่วนของปัจเจกบุคคลหรือความเชื่อส่วนตัว ประเพณีศาสนาและวัฒนธรรม

สรุป

การดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ มีผลมาจากความรู้ความเชื่อของผู้ปกครองที่แตกต่างกัน รวมทั้งระบบการจัดการศึกษา การแพทย์ เศรษฐกิจและสังคมส่งผลให้การดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษในครอบครัวแต่ละครอบครัวแตกต่างกันไปด้วยดังภาพ

เอกสารอ้างอิง

- Government gazette. (2008). *The Act of education management for disable 2008* [Online]. Retrieved June 10, 2015, from: www.dep.go.th/th/node/432. (in Thai)
- Juathai, J. (2008). *The Construction of disable self Identities*. Doctor of Education Degree in Development Education. Srinakharinwirot University. (in Thai)
- Kaew Kangawan, S. (2003). *Psychology Children with special effects*. (2rd ed.). Bangkok: Moh-chao-Ban Publishing House. (in Thai)
- Laorlurtluckkana, K., Chakkaew, W. & Phongsak, S. (2016). Parent's Expectations in Regard to Administrative Learning for the Primary Level of Education in Lampang Province. *Journal of Yala Rajabhat University*, 11(1), 93. (in Thai)
- Office of the basic Education Commission. (2010). *The teacher performance evaluation Manual* [Online]. Retrieved July 10, 2017, from: hrd.obec.go.th/Old/news/feb/224-6.doc. (in Thai)

- Pipatpen, M. (2004). *The Inclusion of Local Wisdom into Thai Schooling System*. Doctor of Education Degree in Development Education. Srinakharinwirot University. (in Thai)
- Ploychum, S. (1995). *The General philosophy*. Bangkok: Mahamakutraj college print. (in Thai)
- Research Institution and learning development. (2008). *The case study of Healthy School Medium secondary school*. Bangkok: JNT. (in Thai)
- Royal Academy. (2017). *Knowledge* [Online]. Retrieved December 12, 2017, from: www.dictionar.sanook.com/search/dict-th-th-royal-institute. (in Thai)
- Sueathongpan, P. (2013). *The study of parent's ability in livelihood skill of the intellectual disability Children school. Center of special education Nakhon Ratchasima University by using The encourage and involvement parent program*. Master's thesis of education. Nakhon Ratchasima University. (in Thai)
- Suthamdee, C. & Suthamdee, J. (2017). Conceptual Framework of Human Resource Development of an Organization in the 21st Century. *Journal of Yala Rajabhat University*, 12(Special Issue), 171. (in Thai)
- Tanomlikhitwong, J. (2016). *Exploitation of Models for Caring Children With Special Needs in 3 Southern Border Provinces Through Counseling Process*. Yala: Faculty of Education Yala Rajabhat University. (in Thai)
- Wanchadee, T. (2008). *The literacy study of parent's ability to development the muscle of Intellectual disability children by using the training program for parent*. Master's thesis of education. (Special Education). Bangkok: Srinakharinwirot University. (in Thai)